

Третій випуск інформаційного бюлетеня, складеного за матеріалами звітів ЦБС області за 2015 рік, знайомить з родзинками досвіду бібліотек Чернігівщини з різних напрямків діяльності.

Винятково важливого значення в умовах глобалізації та інформатизації, динамічних перетворень, що відбуваються у всіх сферах суспільства, набуває підготовка фахівця нової генерації, активної та творчої особистості, здатної адекватно оцінювати ситуацію, самостійно робити свій вибір, ставити й реалізовувати цілі і завдання. Пріоритетним напрямом розвитку бібліотечної справи в Україні є її інтеграція у світовий та європейський бібліопростір. Поняття «якість послуг» є визначальним у системі характеристик результатів діяльності. Підвищення якості бібліотечного обслуговування здійснюється шляхом використання новітніх технологій, адаптації в інформаційному просторі, цілеспрямованого формування інформаційної культури. Бібліотекарям пропонується новий зміст та підходи до бібліотечної діяльності, впроваджуються сучасні інноваційні технології в роботу бібліотек.

Участь у програмах, акціях, конкурсах

Перебудова в суспільстві та реформування потребує інших підходів до організації діяльності бібліотек, до бібліотекаря, спрямованості на розвиток та вибір нових форм і методів саморозвитку бібліотечної діяльності, професійного самовдосконалення. Чи готова бібліотека до забезпечення якісною та оперативною інформацією користувача? Як зробити бібліотеку центром тяжіння? Що потрібно для її динамічного розвитку? Який метод тут універсальний? Наразі на всі ці питання є відповідь – бібліотеки, окрім інших форм і методів бібліотечної роботи, повинні займатися програмно-проектною діяльністю. Проектування є потужною креативною рушійною силою інноваційного розвитку, дозволяє генерувати свіжі ідеї і перетворювати їх в життя, забезпечувати реорганізацію та модернізацію бібліотек на новій реформаторській хвилі. Проектна діяльність є потребою часу і необхідністю сьогодення та майбутнього.

Завдяки участі трьох бібліотек-філій Бахмацької ЦБС у Всеукраїнському проєкті «100000 книжок для сільських бібліотек», започаткованою фундацією Д.Жолдак читачі отримали нову літературу.

Варвинська ЦБС бере активну участь в обласній програмі «Збережемо наше довкілля», зокрема працюють над районною бібліотечною програмою «Людина і навколишнє середовище» на 2015 – 2020 роки. В усіх бібліотеках проводиться збір використаних батарейок, які завдають великої шкоди навколишньому середовищу. Всі питання по екологічному вихованню обговорювали на семінарі бібліотечних працівників «Екологоорієнтовна діяльність бібліотек», який відбувся на базі Журавської сільської бібліотеки-філії.

У Варвинському районі розроблена власна цільова програма «Будьмо здорові», в рамках якої в бібліотеках проведено цикл заходів «Здоровий спосіб життя». В усіх бібліотеках успішно пройшов День здоров'я «Здоров'я – найцінніший дар» до Всесвітнього Дня здоров'я, цикл заходів «Краса і здоров'я сучасної жінки», вікторина «Здоров'я – мудрих гонорар», пізнавальна година «Не рекорди, а здорове дозвілля», інформаційний мікс «Молодь за здорове майбутнє», бесіда-діалог «Таємниця еліксиру молодості», круглий стіл за участю фітотерапевта «Золоті сторінки народної медицини», цикл заходів «Тенета небезпеки». Ряд заходів було проведено до Європейського року розвитку (цикл заходів «Європейський вибір України»), Міжнародного року ґрунтів (цикл інформаційних годин «Ґрунти підтримують життя»), Року ветеранів Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років (цикл заходів «Війна. Перемога. Пам'ять»), проєкт «Літо з бібліотекою» (цикл заходів «Жодного дня без книги»), проєкт «Родинна бібліотека» (цикл заходів «Родина моя – країна моя») та програма для молоді «Майбутнє за молоддю».

Бібліотеки Городнянської ЦБС працюють за краєзнавчою програмою «Городнянщина – гордість моя», програмою «Бібліотека згуртовує громаду», туристичною районною програмою «Подорожуємо Городнянським краєм разом з бібліотекою», програмою РДБ «Здоров'я дитини – багатство родини».

Ніжинська МЦБС працює за **міською програмою «Ніжин-дітям»**, розвитку сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, подолання дитячої безпритульності та бездоглядності.

У *Корюківській центральній бібліотеці* успішно працює **Центр інформації «Молодь за здоровий спосіб життя»** та **Центр правової інформації**, а в районній бібліотеці для дітей – літературно-екологічна вітальня. Читачі *Корюківської ЦРБ* брали активну участь у конкурсах. Роботи 7 переможців районного туру **Всеукраїнського сімейного конкурсу творчих робіт «Книга пам'яті мого роду»** (родинні історії та розповіді про учасників Другої світової війни) брали участь у обласному. З них родинна історія від Хзам Марини (читачка РДБ) була відмічена Грамотою Національної бібліотеки для дітей, Державної служби України у справах ветеранів та учасників АТО, Української спілки ветеранів Афганістану (воїнів-інтернаціоналістів) та Національного видавництва дитячої літератури «Веселка». Користувачі бібліотеки брали участь у загальноміському **творчому конкурсі «ЛюбиТиУкраїну»** до Дня захисника України (ЦБ у партнерстві із КММГО «Альтернатива» та ГО «Корюківська спілка воїнів-учасників АТО»). Учасники готували малюнки, вірші, твори про любов до України. Нагородження переможців відбулося 14 жовтня на центральній площі міста, а у читальному залі бібліотеки презентували виставку-рейтинг «ЛюбиТиУкраїну».

У загальноміському **конкурсі дитячої творчості «Маленький маляр»** (РДБ у партнерстві з КММГО «Альтернатива» та етно-рестораном «Хуторок»). Модератором заходу стала молода художниця Катерина Хоменко. Конкурсанти ознайомилися з традиціями різних видів розпису у побуті, вчилися техніці виконання народного малярства на старовинних побутових предметах і створювали свій етно-витвір. Найкращі отримали подарунки, а решта учасників були запрошені на солодке свято до дня Святого Миколая.

Сільські бібліотеки-філії Прилуцької ЦБС продовжували працювати за раніше обраними профілями: Центр громадського інформування (Великодівицька, Обицівська, Петрівська, Білорічицька б-ф), робота з дітьми (Сухополов'янська, Подищанська, Малківська, Івківська, Рудівська б-ф), робота з людьми похилого віку (Нетяжинська, Заїздська б-ф), народознавчо-красознавчий напрямок (Колісницька, Знам'янська, Переволочнянська, Канівщинська б-ф), робота з молоддю (Ладанська, Сергіївська б-ф), бібліотека сімейного читання (ЦБ, Малодівицька, Манжосівська б-ф), Центр дозвілля (Товкачівська б-ф).

Щорська центральна бібліотека працювала за власною програмою «Жінка в сучасному світі». Спільно з громадською організацією «Спілки жінок України» проводились засідання літературно-музичної вітальні, на які запрошували матерів воїнів АТО, для яких бібліотекарі готували тематичні виставки, відеоперегляд «Красуні всіх віків».

Кучинівська сільська бібліотека-філія Щорської ЦБС у ході програми «Екологія і ти» створила волонтерський загін «Доброчин». Бібліотекар разом з волонтерами організувала цикл заходів у рамках акції «Зробимо Україну чистою: 2015», учасники якого прибирали територію парку біля бібліотеки та сільську автобусну зупинку, фарбували паркани.

Сновська сільська бібліотека-філія Щорської ЦБС працювала за власною програмою культурно-дозвілєвого обслуговування «Хай завжди буде радість» спільно з клубом організовували свята для жителів сіл Сновське та Чепелів, членів місцевої ветеранської організації.

У 2015 році бібліотеки брали участь у різних творчих акціях:

Корюківська центральна бібліотека брала участь у культурно-просвітницькій акції до Всесвітнього дня книги і авторського права читай-ярмарок «Книжкова весна у Корюківці». Працівники центральної книгозбірні презентували добірку сучасної української літератури. Особливою популярністю користувалися викладки «Квітневий розмай

літераторів Корюківщини» та «Вам, дорослі і малята, нові книжечки до свята». Провели бліц-опитування «Що таке бібліотека?». На згадку всі зацікавлені отримали пам'ятку-привітання «Всесвітній день книги». РДБ організувала на ярмарку бібліомайданчик «Книга скликає друзів»;

Працівники *Чернігівської міської центральної бібліотеки ім. М. Коцюбинського* активно брали участь у написанні проектів **«Бюджету участі» міста на 2016 рік**. За результатами голосування чернігівців 2 бібліотечні проекти визнано переможцями (1 та 3 місця у частині поточних витрат), а саме: **«Інформаційно-культурний центр «Файнбук»** (ЦБ ім. М.М. Коцюбинського, вартість – 259326 грн.) та **«Сучасний дизайн бібліотеки»** (Бібліотечний пункт на вулиці П'ятницькій, вартість – 101500 грн.). Третій рік поспіль *міська центральна бібліотека ім. М. Коцюбинського*, за підтримки програми «Бібліоміст», успішно реалізує грантовий проект – **безкоштовний навчальний заклад «Університет 60 плюс» для людей поважного віку**. Вже більше 500 слухачів пройшли курс навчання та отримали сертифікати на факультетах інформаційних і комунікаційних технологій та правовому. У січні відкрито історичний факультет – 75 слухачів. На виконання Указу Президента № 641 «Про оголошення 2016 року Роком англійської мови в Україні» відкрито філологічний факультет з вивчення англійської мови на початковому рівні **«Англійська для пенсіонерів: вчитись ніколи не пізно»**. Заняття ведуть провідні бібліотекарі з фаховою освітою викладачів англійської мови.

Багато гарних відгуків з боку громади зібрав **загальноміський конкурс «Добра книга»** на краще та оригінальне облаштування куточків вільного книгообміну, що організований за підтримки управління культури міської ради. В конкурсі взяли участь 18 організацій.

Просвітницько-комунікативний проект **«Майстерня життєтворчості»** (навчання протягом життя) – проект *Центральної міської бібліотеки ім. М. Коцюбинського* та ГО «Центр взаємодії». В програмі Майстерні – тренінги, літературно-поетичні вечори, майстер-класи, арт-

зустрічі, презентації успішних громадських проектів, лекції про громадянське суспільство. За цей час проведено 13 зустрічей, Майстерню відвідало більше 80 чоловік, з них 5 учасників проекту вимушені переселенці. В якості волонтерів «Майстерні Життєтворчості» виступили психологи, лікарі, письменники, викладачі, представники громадських організацій.

Креативні заходи

Бібліотечні акції сьогодні – це насамперед привернення уваги до бібліотек, популяризація нетрадиційних форм бібліотечної роботи, формування іміджу бібліотеки як сучасної позитивної організації.

«Обміняй цигарку на цукерку», під таким гаслом провела **еко-акцію** на селі бібліотекар *Хорошеозерської бібліотеки-філії Борзнянського району* до Міжнародного дня відмови від паління. Акцію із задоволенням підтримали чоловіки-односельці, вимінюючи на цукерку не одну цигарку.

Щочетверга одну годину на абонементі *Городнянської ЦБ* читачів **обслуговують під тиху та спокійну музику**. Для підвищення читаності користувачів бібліотекарі започаткували змагання на першість **читацького кубка «Багато читаєш – подарунок маєш»**, фіналістів якого визначали до Всеукраїнського дня бібліотек. Переможець змагання отримала цінний подарунок та квіти за прочитані 193 книги та 29 комплектів журналів.

До Дня міста бібліотекарі *Городнянської ЦБ* представили **експозицію «Краєзнавчий калейдоскоп»**, на якій зібрані матеріали краєзнавчої тематики. Окремим розділом була представлена інформація про учасників АТО. Виставлені кращі роботи фотоконкурсу «Природа рідного краю очима читача». Урочиста хода бібліотекарів в українських вишиванках із вишитими рушниками, на яких вишито назву бібліотеки, кількість читачів, відвідуваність та книговидача привернули увагу гостей свята.

Впродовж року бібліотекарі *Ніжинської МЦБС* брали участь у загальноміських заходах: до Дня Європи: **«Євроулиця»**, участь у **фестивалі «Його величність – Ніжинський огірок»**, підготували сценарій проведення

свята, організували виставку-інсталяцію «Бібліотечно-огірковий стратегічний продзапас» та провели для гостей свята майстер-клас «Як правильно солити огірки», пригощали огірковим варенням. Для участі у Покровському ярмарку бібліотекарі підготували та **провели фестиваль національної кухні, презентувавши гостям фестивалю кн. виставку «Смакуємо разом з Гоголем»**, тематичну екскурсію «Історія бібліотечної справи в Ніжині». У рамках фестивалю «Гоголівка» читачі поспілкувались з письменниками Іваном Андрусяком та Андрієм Кокотюхою під час творчої зустрічі в центральній бібліотеці.

Завдяки потужній рекламній кампанії через соц. мережі в *Менській бібліотеці* зібралась молодь на **конфетті бібліотечне «Крила дружби»**. Свято розпочалось флешмобом дружнього потиску рук у міському парку і ланцюжком дотягнулось до районної бібліотеки, де і проводились основні заходи: краєзнавчі вікторини, літературні дуелі, поетичний зорепад, конкурс «Бантики», спринт ерудитів, казкові вікторини та пісні дитинства, які згадала молодь. Бібліотекарі підготували для гостей слайд-шоу «Пам'ятники дружби», конкурс «Кінокарусель», конкурс «Обери мене». Задоволені учасники заходу запрошували бібліотекарів на традиційний Студентський форум, під час якого бібліотекарі для студентів впродовж дня проводили народознавчі, казкові, театралізовані, музичні та ігрові, патріотичні вікторини. Бібліотекарі зацікавили студентство новинками літератури та періодичних видань. Родзинки *Менської центральної бібліотеки* були найпопулярніші серед гостей традиційного Троїцького ярмарку. Це і **4 фотосушки краєзнавчої тематики «Мена древня і вічно молода», «Діти Менщини», «Молодь Менщини», «Природа Менщини»**. З бібліотечними моделями Квіткова та Паперова феї та біля валіз з книгами та періодикою, під книжковою парасолькою на фоні інсталяції «Я люблю Мену» впродовж ярмаркування була черга для незвичних фотосесій. А для маленьких читачів було створено арт-стенд «Яким я бачу світ», який діти розмалювали за допомогою відбитків долоньок. До Дня міста за ініціативи директора

Менської ЦБС бібліотекарі організували флешмоб «Я люблю Мену», учасники якого (більше 100 чоловік) на площі міста підняли жовто-блакитні аркуші паперу й утворили девіз дня «Я люблю Мену». Щоквартально в Менській центральній бібліотеці для жителів Менського району проходить шаховий турнір «Хід королем».

Телекомпанія «ТБ – Прилуки» разом з Прилуцькою центральною бібліотекою започаткували телепроект «Арт-блог».

Інформаційні технології

Вікі-флешмоб для читачів провели бібліотекарі Корюківської центральної бібліотеки. Присутні дізналися про історію створення та основні принципи роботи Вікіпедії. Було проведено майстер-клас зі створення статей у Вікіпедії і бажаючі склали шість статей.

На базі Варвинської центральної бібліотеки діє «Університет третього віку» з факультетами «Комп'ютерної грамотності». В ЦБ активно працює літературний кінозал «Від книги – до кіно», де проводяться перегляди фільмів за літературними творами, які супроводжуються розповіддю про письменника, фільми про художників, композиторів. Проводяться вікторини, обговорення тощо. Для користувачів та бібліотекарів проведено 245 тренінгів, надано 1542 консультації з інформаційної культури в соціальних мережах. Стали популярними нові форми роботи з використанням Інтернету: **віртуальні подорожі та мандрівки** («Світ неповторний та чудесний» День довкілля, «Парковими алеями світу» Дні заповідників і національних парків, «Цікаві факти про океани» Всесвітній день океанів, «Юні пам'ять збережуть», музеями бойової слави, віртуальне знайомство «Мойсей українського духа й культури» (А.Шептицький), «Професор Соня» (С.Ковалевська) тощо.

У Куликівській ЦБ відбувся Скайп-зв'язок із Новопсковськими ліквідаторами аварії на ЧАЕС «Тут земля почорніла від горя...».

Краєзнавчий напрямок

Одним з основних пріоритетних напрямів діяльності бібліотек є краєзнавство.

На районному радіо бібліотекарі *Борзнянської центральної бібліотеки* постійно ведуть рубрику **«Видатні діячі Борзнянщини»**. Для любителів історії своєї малої батьківщини бібліотекарі *Борзнянської ЦБС* провели **бібліо-навігатор «Люби та знай свій рідний край, що в Україні най-най-най»**, **краєзнавчу подорож «Наш край-наша гордість»**, **історично-краєзнавчий екскурс «Під мирним небом квітне моє рідне село»**, **розважальний турнір юних краєзнавців «Моя земля – земля моїх батьків»**, **краєзнавчий квест «Мій рідний край, моя земля Борзнянська»**.

Ховминська сільська бібліотека-філія Борзнянської ЦБС спілько з Будинком культури провели **свято села «Село моє – частинка України»**. Бібліотекарем була організована книжкова виставка **«Розкажу про тебе, Україно»**, краєзнавча фотовікторина **«Впізнай місцевість»**, краєзнавча фотогалерея **«Стара світлина розповідає»**, виставка-інсталяція **«Жіноча світлиця»**, виставка народних умільців **«Світ захоплень народних талантів»**. Користувалися неабияким попитом книги рецептів, працювала кулінарна агенція **«Кращі страви української кухні»**, місцеві кухарі проводили майстер-класи для гостей свята, підглядаючи рецепти з книжок. Бібліотекарі *Воловицькою сільською бібліотекою-філією Борзнянської ЦБС* разом з місцевою волонтерською групою **«Полісяночка»** пройшли селом до традиційної української музею-садиби створеної на території села, де відбулися **голосні читання з історії села**.

У рамках відзначення Дня села Сядрине (400 років від дня першої історичної згадки) бібліотекар *Сядринської бібліотеки-філії Корюківської ЦБС* презентувала **краєзнавчу мандрівку «Історія села, в якому ти живеш»**, **виставку-екскурс ретро-світлин «Історія села у фотознімках»**.

У *Варвинській центральній бібліотеці* ведуться краєзнавчі картотеки, тематичні теки «Варва: вчора, сьогодні, завтра», «Видатні уродженці краю», «Сторінки обпалені війною» та ін. Зібрані матеріали намагаються донести до користувачів, використовують у краєзнавчих заходах. Увійшли в традицію **зустрічі з краєзнавцями**, зокрема в ЦБ було проведено зустрічі: **«Наш район: минуле і сучасне»**, **«Хранителі пам'яті»** (де йшла мова про напрацювання В.Голобородька та Г.Моренця), **«Себе шукаємо в історії, щоб зрозуміти, знати і знайти!»** (відбулася презентація книги В. Кального «Заради істини»). Проводяться дні, тижні краєзнавчого читання. В усіх селах проводяться дні села, значний внесок у святкування вносять бібліотекарі: організовують виставки виробів майстрів народного мистецтва, беруть активну участь у **заходах** таких, як **«Стара фотографія розповідає»** (с. Гнідинці, с. Калиновиця, с. Остапівка) та **«Гріє душу село»** (с.Кухарка, с.Калиновиця, с.Світличне) та ін.

У *Червонопартизанській сільській бібліотеці-філії Носівської ЦБС* відбулося **свято «Таланти рідного села»**, у *Мринській бібліотеці-філії Носівської ЦБС* провели **літературну кав'ярню «Остання пісня осені»** у рамках Дня села, який проводила бібліотекар також відбулась година спілкування **«І вишите життя на полотні»**.

У рамках відзначення Дня села Сядрине (400 років від дня першої історичної згадки) бібліотекар *Сядринської сільської бібліотеки-філії Корюківської ЦБС* презентувала **краєзнавчу мандрівку «Історія села, в якому ти живеш»**, **виставку-екскурсе ретро-світлин «Історія села у фотознімках»**. Молодь змагалася в історико-краєзнавчому квесті **«Село моє рідне – Сядрине»**.

Відомості про культурні надбання *Прилуцького* краю збираються та опрацьовуються працівниками *районної бібліотеки*. Завдяки спільним зусиллям колективу в 2015 році вийшла **книга «Легенди Прилуцького краю»**. На презентацію книги завітали представники органів влади, меценати, читачі, краєзнавці. Актори студентського театру «Первоцвіт» поставили інсценізацію однієї з легенд с. Дубовий Гай **«Золоті ворота»**.

Вечір-зустріч «Живуть майстри у нашому селі» відбувся у *Погорільській сільській бібліотеці-філії Семенівської ЦБС*. Запрошений гість – майстер з виготовлення меблів Тищик Олексій розповів гостям про деревину, розповів про історію своїх виробів та запросив до власної майстерні. Також гості заходу завітали до найстаршої жительки села привітати з днем народження, та записали на відеокамеру понад двадцять старовинних українських пісень. Бібліотекарі *Семенівської ЦБС* вже другий рік поспіль займаються **краєзнавчим проектом «Старожили мого села розповідають»**. Кожна бібліотека-філія разом з волонтерами збирають спогади, місцеві легенди про свій край, відновлюють історичні факти малої батьківщини.

У *Срібнянській центральній бібліотеці* відбулася **краєзнавчо-інтелектуальна гра «Де ця вулиця? Де цей будинок?»**. Молодь відгадувала запропоновані старі й нові фотографії будинків, вулиць, і треба було упізнати і розказати історію архітектурних пам'яток.

Бібліотека-філія *с.Олексинці Срібнянської ЦБС* продовжує проводити **екскурси в історію однієї вулиці. Цьогорічна подорож мала назву «Вулиця мого дитинства»**, на яку було запрошено не тільки жителів вулиці, а й представників місцевої влади, учасників художньої самодіяльності і навіть кашоварів. Бібліотекар використала матеріали про історію села, оформила виставку старих фотографій.

Бібліотекар *Чернігівської ЦБС* брали активну участь у районній краєзнавчій конференції з доповіддю про бібліотечно-краєзнавчу роботу. Неабияку увагу учасників заходу привернула експозиція краєзнавчої літератури, на якій були представлені твори письменників-земляків, роботи краєзнавців, істориків, краєзнавчі матеріали бібліотекарів.

Киїнська сільська рада Чернігівського району разом з бібліотекарем реалізували **краєзнавчий проект «Книга пам'яті»**. В селі встановлено пам'ятник у вигляді книги на якій зазначено імена та бойові нагороди загиблих воїнів-односельців, загиблих під час Другої світової війни.

День партизанської слави відбувся в *Олишівській селищній бібліотеці-філії Чернігівської ЦБС*, на якому гостям заходу розповідали хроніку подій визволення Чернігівщини та Олишівки, цікаві факти про олишівських партизан, вручили ювілейну медаль ветерану війни І.Трофименку та презентували вже другу книгу «Літопис доль та днів минулих».

У вересні в бібліотеках *Чернігівської ЦБС* пройшла **бібліотечна акція «Уклін вам, сивочолі ветерани»**, під час якої бібліотекарі відвідували учасників війни з квітами та гостинцями.

Свято української вишиванки «А над світом цвіте вишиванка» провели члени літературно-мистецької вітальні «Краяни» у *Новоселівській сільській бібліотеці-філії Чернігівської ЦБС*. Бібліотечний актив вітальні (бібліотекарі с. Павлівка, Новоселівка, Киселівка, Терехівка) разом з працівниками Будинку культури представили вишиті сорочки, виконані майстринями різних поколінь. Співали пісень, провели парад-конкурс «Моя вишиванка – найкраща».

Національно-патріотичне виховання

Захист своєї Батьківщини – свята справа. І сьогодні з'явилися нові герої, які боронять цілісність України на сході. Єдність армії і народу, патріотичне виховання стало одним із пріоритетних напрямів роботи бібліотек області.

За ініціативи колективу *Батурицької бібліотеки-філії Бахмацької ЦБС* відбувся показ документального фільму про захисників **Донецького аеропорту режисера Л.Кантера «Добровольці Божої чоти»**. Після перегляду фільму бібліотекарі доклали власний грошовий внесок для поширення даного фільму в світі.

На **годину патріотичного виховання** яка відбулась у *Бахмацькій міській бібліотеці-філії №1* на зустріч з учнями були запрошені волонтери ГО «**Вогонь Відродження**». Бібліотекарі знайомили учнів гімназії з історією

волонтерського руху, запрошені волонтери ділились досвідом волонтерського руху на Бахмаччині, запрошували приєднуватись до роботи молодь.

До річниці визволення Борзнянщини у *Борзнянській центральній бібліотеці* була організована **виставка-репортаж «Війна у пам'яті, біль у серці»**. У бібліотеках-філіях організовано **цикл фотовиставок «Солдати без смерті»**, **виставку-експозицію «Пам'ятаємо. Славимо. Вшановуємо»**, **патріотичну галерею «Ретроспектива подвигу: лист з фронту»**, **годину-спомин «Батьківській славі вірність збережемо»**. Бібліотекар *Хорошеозерської сільської бібліотеки-філії Борзнянської ЦБС* разом з читачьким активом провідали ветеранів.

«Я люблю свого захисника», під такою назвою *Ховмівська сільська бібліотека-філія Борзнянської ЦБС* провела **акцію** з метою виховання патріотизму та підтримки бойового духу захисників України. Запрошений гість – воїн АТО Романчук Олександр зі своєю родиною. Жителі села у теплій атмосфері спілкувалися з героєм, висловлювали слова вдячності, дарували власноруч виготовлені «валентинки». Бібліотекар підготувала **книжкову виставку «10-топ книг, які радять прочитати ховмівці»**. Під час заходу присутні смакували улюбленими тістечками захисників-ховмівців та компотом. Читачі разом з бібліотекарями провели **флеш-акцію «Підтримай Армію»** – збіркоштів для воїнів-земляків які служать в АТО, взяли участь у Всеукраїнській акції «Бібліотека українського воїна».

Провідною ланкою в організації творчих акцій *бібліотек-філій Варвинської ЦБС* є **популяризація літератури за темою «Моменти історії України»**, які сприяють патріотичному вихованню користувачів. «Хто не знає своєї історії, той не має майбутнього» – за таким принципом працюють бібліотеки системи, намагаючись розкрити всі сторінки історії і донести до користувача якомога більше інформації. У *Варвинській ЦБ* проведено **читацьку конференцію «Козацтво як втілення національного етичного ідеалу»** з участю краєзнавців, ветеранів та вчителів історії. В ході заходу учасники

намагалися з'ясувати, що таке українське козацтво як культурно-історичний феномен, намагалися розкрити джерела створення козацтва як аристократії національного духу, високоморальної еліти націй і звернути увагу на ідеал запорізького козака, який важливо використати молодому поколінню в сучасних умовах в державотворчій діяльності. Зустріч **«Уклін живим – загиблим слава»** працівники *центральної бібліотеки* провели у ветерана війни Яценка В. І. вдома. В невимушеній, теплій атмосфері присутні спілкувалися з ветераном, із захопленням слухали розповідь про події, які пережив Віталій Іванович у період війни. В кінозалі *Варвинської ЦБ* пройшов **цикл переглядів документальних та художніх фільмів про воєнні роки «Сторінками документально-історичних та літературно-художніх творів про Велику Вітчизняну війну»**. Зокрема, переглянули такі фільми, як «В бій ідуть одні старики», «Піаніст», «Вітер зі сходу», «Хайтарма», «Спогад про УПА», «Чорна піхота», «Код секретності 18» та ін. Працівники *Варвинської центральної бібліотеки* провели **свято мови «Українська мова – серця мого подих»**. Цей захід проводився з метою пробудження почуття національної гідності, поваги до всього українського, бажання розмовляти українською мовою, виховання любові до державної мови.

Ічнянська районна бібліотека ім. С.Васильченка активно включилась у **волонтерську діяльність**. У бібліотеці працює пункт прийому гуманітарної допомоги для бійців АТО, прийому передач від рідних для чергової поїздки волонтерів. Бібліограф центральної бібліотеки – волонтер яка їздить в АТО з 2014 р. Бібліотекарі надають посильну допомогу для бійців: збір коштів, продукти харчування, теплі речі, необхідний інвентар.

Бібліотекарі *Коропської центральної бібліотеки* разом з молоддю зібрали і **передали книги у військово-навчальний центр «Десна»** у рамках всеукраїнської акції «Бібліотека українського воїна». Також бібліотекарі брали **участь в обласній акції «Теплі долоньки»**, дитячі книги місцевих авторів передали дітям Донбасу.

Наумівська бібліотека-філія Корюківської ЦБС брала участь у патріотичній **форум-акції «Єдина країна – Единая страна»**. Захід

розпочався з урочистого внесення до глядацької зали Прапора завдовжки 33 метри, який пройшов майже усі райони Чернігівщини, і, нарешті, потрапив у Наумівку та виконання учасниками Державного Гімну України.

Корюківська РДБ під час загальноміського свята до Дня Незалежності України у «Містечку майстрів» влаштувала **бібліотечну галявину «Наша Україна – найкраща країна»**. Діти взяли активну участь у іграх юних патріотів «Я люблю свою країну».

Корюківські бібліотекарі впродовж року проводили **майстер-класи: «З любов'ю до воїнів»** (ЦБ). Вітальні листівки з Днем захисника України, виготовлені користувачами бібліотеки, були передані Милейку С. О. (голові ГО «Корюківської спілки воїнів-учасників АТО») для тих, хто воює на Сході України. **«Маки пам'яті»** під такою назвою відбувся захід у центральній бібліотеці. На початку заходу працівники бібліотеки розповіли присутнім про значення маку в українських народних традиціях, про появу цього символу пам'яті і примирення у світі та в Україні зокрема. Бесіду супроводжували відеоматеріали, підготовлені Українським інститутом національної пам'яті. Кожен учасник виготовив квітку і отримав на згадку пам'ятку. Виготовлені червоні маки були передані учасникам АТО та ветеранам Другої світової війни. Під час загальноміського свята «Равлик на канікулах» діти **виготовили обереги з ниток для воїнів АТО**. Кольори обрали не випадково: синій і жовтий – кольори прапору України, білий янгол – символ миру, малинові крила у янгола, бо малиновий – це колір єднання. Обереги передані у зону АТО.

Напередодні новорічних свят вже вкотре *менські бібліотекарі* та читачі відправляли новорічні подарунки в зону АТО. **Спільно з учасниками літературної студії «Муза», волонтерами району, бібліотекарями записали відеозвернення дітей Менщини до воїнів АТО**. Бійці передали бібліотекарям український прапор з автографами та словами подяки за підтримку. Напередодні дня Перемоги бібліотекарі разом зі старшокласниками виготовляли та підписували вітальні листівки

ветеранам війни. Впродовж року бібліотекарі та небайдужі читачі **Менської ЦБ та РДБ** плели маскувальні сітки. Зі старшокласниками виготовляли обереги для солдат. До дня Перемоги організували **виставку військових листів-трикутників «Листи – живі свідки історії».**

Активну участь приймали бібліотечні працівники *Н.-Сіверської ЦБС* у **вшануванні дня народження козацького полковника Івана Богуна, який похований на території району.** До Дня вигнання нацистських окупантів з України наприкінці жовтня у читальній залі Новгород-Сіверської центральної районної бібліотеки пройшов **круглий стіл «Подвиг великий і вічний».**

До 70-річчя Перемоги над нацизмом у Європі та 70-річчя завершення Другої світової війни в *Прилуцькій міській центральній бібліотеці імені Любові Забапти* відбувся **конкурс учнівських презентацій «Історія великого життя».** Учасники конкурсу в основу своїх презентацій поклали спогади власних родин та світлини з домашніх архівів. Нестандартна форма патріотичного виховання надихнула вивчити історію власної родини.

До річниці закінчення Другої світової війни у *сільських бібліотеках-філіях Прилуцької ЦБС* відбулися ряд заходів таких як: **історичний квест «Сліди війни на карті Прилуччини», хроніко-документальна година «Довга дорога до Перемоги», вечори-зустрічі «Велика Перемога українського народу», «Спасибі за життя – солдати Перемоги».** У рамках відзначення **II річниці революції Гідності і Свободи** були проведені такі заходи: **вечір-реквієм «Вони захищали людську гідність та свободу», години пам'яті «Подвиг героїв не вмирає», «Зима, що нас змінила», історико-пізнавальна година «Маємо пам'ятати», круглий стіл «Майдан – два роки по тому», зустріч з учасниками подій на Євромайдані «Революція Гідності у новітній історії України».**

До Дня Збройних сил України в *Ріпкинській районній бібліотеці* проведено годину патріотики **«Захист вітчизни – обов'язок громадянина»** для старшокласників, яка відбулась у формі дружнього діалогу. Учні

дізнались про історію створення українського війська, з представниками Ріпкинського військомату поговорили про сьогодення військовослужбовців, як проходить мобілізація, учні задавали безліч запитань, на які отримали професійні роз'яснення.

У ході реалізації **районної програми «Збереження історичної пам'яті про Перемогу 1945 року та підпільно-партизанський рух у Щорському районі» у бібліотеках Щорської ЦБС** пройшли уроки історії «Україна в полум'ї Другої світової війни», години пам'яті «Довга дорога до Перемоги», віртуальний краєзнавчий квест «Їх імена зберегли монументи», вечір солдатської пісні «Співаємо – значить пам'ятаємо».

За ініціативи бібліотек Чернігівської міської ЦБС оголошено **благодійну акцію «Ти – не один» на допомогу бійцям АТО**: збір коштів, продуктів харчування, засобів гігієни та інших необхідних речей. Зібрані речі силами бібліотечних працівників та небайдужих читачів передані в Єдиний Волонтерський Центр для поранених бійців, в зону АТО – формуванням БТО 13, 41, 80 та 73 бригадам, особисто бійцю-чернігівцю 81 ДШБ. Всього грошової допомоги зібрано на суму 10,264 тис. грн., продуктів харчування – на суму 0,92 тис. грн. та побутових речей, військового одягу та взуття – на суму 27, 725 тис. грн. Бібліотекар Центральної бібліотеки ім. М. Коцюбинського Марина Ткач, щодня після роботи шила теплі флісові речі, всього було відправлено 40 кг теплих речей для бійців спецназу. «Відкриті дитячі серця для воїнів АТО» – під таким гаслом на прохання волонтерів з Чернігівського центру допомоги воїнам АТО та переселенцям зі Сходу країни **бібліотека-філія №1 для дітей міської ЦБС** організувала **збір «валентинок» для воїнів АТО, які проходили лікування в госпіталі та інших медичних закладах нашого міста.** Працівники **Чернігівської МЦБС** активно залучились до **Всеукраїнської акції «Бібліотека українського воїна», міських благодійних акцій «В'яжемо для воїнів АТО», «Намалюй малюнок солдату або напиши листа».**

Кілька десятків чернігівців зібралися біля *бібліотеки ім. М. Коцюбинського*, що б взяти участь у **флешмобі, присвяченому 150-річчю від дня (1865 р.) першого публічного виконання Гімну України і заспівати його повну версію**. До акції приєдналися студенти Чернігівського юридичного коледжу державної пенітенціарної служби України. Вони принесли із собою жовто-блакитний прапор.

Зустрічі в бібліотеці

На засіданні молодіжного літературного клубу «Світоч» який діє на базі *Бахмацької центральної бібліотеки* відбулась **творча зустріч з представниками місцевих ЗМІ**, під час якого члени клубу ознайомились з історією та діяльністю місцевої газети. Редактор відповідала на запитання та ознайомила з газетними рубриками.

Творча зустріч із мандрівником, письменником, журналістом і просто цікавою людиною – **Олександром Волощуком** із м. Чернігів відбулась у *Корюківській центральній бібліотеці*. Автостопом Олександр мандрує вже 12 років, за цей час він побував у більше, ніж у 30-ти країнах світу. Олександр Волощук поділився своїми враженнями про особливості своїх подорожей і представив серію книг про побачене і почуте. Автор презентував власні світлини. Всі охочі змогли придбати книги за авторством гостя (ЦБ). Бібліотекарі організували для корюківчан зустріч із **журналістом Чернігівської обласної державної телерадіокомпанії та інтернет видання «Високий Вал», ведучим на радіо «Сівер Центр», поетом, публіцистом та просто цікавою людиною Павлом Солодовником**. Під час зустрічі гість розповів про особливості журналістської роботи, озвучив свої роздуми з приводу актуальних питань, презентував власний творчий доробок та відповідав на питання присутніх. На згадку подарував бібліотеці збірку поетичних та прозових творів

Спілкування під час творчої зустрічі із земляком І. В. Пулеко, автором книги «Управління космічними апаратами» (*Наумівська б/ф №16*). Ігор Васильович – один з перших учених, що розробив за своїми технологіями літальні апарати-безпілотники, які запускали у зоні АТО на місцевість противника. Хвилюючою була розповідь Ігоря Пулеко про події на Сході України. **Екологічний діалог «Глобальні кліматичні зміни»** з молодим екологом, громадським діячем Денисом Іваніною пройшов у *Корюківській центральній бібліотеці*. Присутні мали змогу переглянути тематичну документальну стрічку «Chasing Ice» («Наздоганяючи лід»). А після перегляду фільму почули розповідь про Кліматичну всеукраїнську акцію «Зміни систему, а не клімат!». Спільно з громадською молодіжною організацією «Альтернатива» бібліотекарі *Корюківської центральної бібліотеки* провели творчу зустріч із **поетом, письменником, літературним критиком, перекладачем, головним редактором видавництва «Фонтан казок» Іваном Андрусяком**. У ході зустрічі автор презентував цілу низку своїх видань, розповів про себе та про свої плани на майбутнє.

У читальній залі *Н.-Сіверської центральної районної бібліотеки* відбулося засідання **круглого столу, присвячене створенню Деснянського біосферного резервату** у районі спільно з працівниками НПП «Деснянсько-Старогутський» з м. Середина-Буда Сумської області.

У вересні в *Прилуцькій міській бібліотеці ім. Л.Забайти* відбувся творчий вечір «Живий подих часу», присвячений **75-річчю прилуцького скульптора С.Кантура, автора пам'ятника Володимиру Мономаху – візитівки міста**.

У березні до *Прилуцької міської бібліотеки ім. Л.Забайти* завітали **актори столичного зразкового дитячого музичного театру юного актора «Фантазія Нью»**, які показали виставу «Люди, будьте взаємнокрасивими», створений за поезією Л.Костенко та музику О.Богомолець. Спектакль став аншлаговою подією у літературно-мистецькому просторі міста.

«Із Чернігова у Прилуки» – творча зустріч під такою назвою відбулась у *Прилуцькій центральній бібліотеці* з майстрами літературного слова Придесення

У *Семенівській центральній районній бібліотеці* відбулась презентація поетичних збірок місцевої поетеси **І.Хоменко**. Її збірки **«Пісні мого серця»**, **«Розмаїття щедрої душі»**, **«Де беруться діти»**. Видання надрукували та видали бібліотекарі центральної книгозбірні. У презентації взяли участь жіночий актив району, працівники культури.

Колишня викладач Ніжинського державного університету ім. Гоголя **Тетяна Сидоренко** презентувала в *Срібнянській центральній бібліотеці* свою нову книгу **«Ігри з Іваном»**, вже приніс славу своїй авторці. Книга отримала спеціальну відзнаку «Вибір видавця» у номінації «Романи» на XV міжнародному літературному конкурсі «Коронація слова». В рамках проекту «Україна читає дітям» в *Срібнянській районній дитячій бібліотеці* відбулася зустріч із Заслуженим журналістом України, членом Національної спілки журналістів України **Наталією Капустянською**. Фотовиставка що проходила у *Срібнянській центральній бібліотеці* **Сергія Анатолійовича Бебика** робіт присвячена людям Срібнянщини. На його світлинах багато відомих людей, рідний край: добре знайомі вулиці і будинки, емоції рідних та друзів, зафіксовані у фотопортретах.

З метою популяризації творчості чернігівських письменників та заохочення місцевого книговидавництва в *ЦБ ім. М. Коцюбинського* проходить обласний літературний конкурс **«Краща книга року»**. Протягом року презентовано 22 книги 24-х авторів, лауреатами стали – 18 авторів. Престижна премія Чернігівського міського голови була вручена **В. Бойку**, **Д. Казімірову**, **С. Леп`явку** за книгу **«Владні інституції Чернігово-Сіверщини»**.

Запам'яталася читачам *ЦДБ ім. О. Довженка* зустріч з головним редактором видавництва **«Фонтан казок» І. Андрусяком** та дитячим письменником **О. Чаклуном**, які представили свої нові книги. На творчу

зустріч до ЦБ ім. М. Коцюбинського завітав головний редактор Чернівецького видавничого дому «Букрек» – М. Максимець, який став лауреатом 2015 року Чернігівської обласної літературної премії імені Л. Глібова.

Популяризація читання

З метою вивчення потреб користувачів бібліотеками *Бахмацької ЦБС* було проведено міні-опитування «Що читають жителі нашого міста та села?». В 2015 році розпочала свою роботу **Велобібліотека** яка курсувала містом з книжковими новинками по місту залучаючи до книгозбірні нових читачів.

Завдяки акції «Подаруй бібліотеці книгу» *Бобровицька центральна бібліотека* поповнила свій фонд на 100 примірників.

Працівники бібліотек *Борзнянської ЦБС* впродовж року поліпшували сервісність обслуговування. При різних організаціях створено **5 пунктів видачі від центральної бібліотеки та 33 по системі**. Серед користувачів *Борзнянської центральної бібліотеки* проведено акції: «365 днів навколо книги», «Улюблені книги поколінь», «Книжковий бульвар – 2015», «Читаюча родина», «Подаруй бібліотеці книги», «Даруємо періодичні видання». Для залучення користувачів організовувались акції «Зустріч призначена Бібліотекою», «Наша історія – рік за роком», «Книги вихідного дня». Для читаючих родин створено куточок сімейного читання «Читаємо разом з дітьми».

У центральних бібліотеках при абонементних створюються **дитячі куточки**, такі вже існують у *Коропській, Н.-Сіверській та Щорській бібліотеках*.

Популяризують читання не лише бібліотечні працівники, а й члени літературного клубу «Первоцвіти *Коропщини*», який діє при *Коропській центральній бібліотеці*. Клуб з 2015 року має свою рубрику на радіо **Короп FM**, їх літературні доробки клубівців розміщені на веб-сайті

літературного часопису «Дніпро», всього розміщено та надруковано 32 твори членів клубу.

Щоб привернути увагу до книги, *бібліотекарі міської центральної бібліотеки ім. Л.Забашти* разом з місцевими письменниками облаштували **міні-бібліотеку на літературній алеї Любові Забашти**, де відбулись **літературні читання «Письменники за мікрофоном»**.

Прилуцькі Миколин та Воздвиженський ярмарки не проходять без участі *бібліотек м. Прилуки*. В 2015 році бібліотекарі для гостей ярмарків створювали **«Зону комфорту»**, в яких гості читали книги, займалися **ліпленням, складали пазли, розфарбовували розмальовки**.

Бібліотекарями *Сосницької центральної бібліотеки* було проведено **День читання «Книги читати – все знати»**. У рамках цього дня було проведено акцію «Стань читачем бібліотеки сьогодні», зустріч «Хочеш бути успішним – читай!», вікторину «З книгою жити – з добром дружити», інформаційну годину «Книга в житті відомих українців», бліц-конкурс «Прочитай і зацікав, зачаруй і порадь», було оформлено виставку-колаж «Читати – модно! Круто! Класно!», вечір-зустріч з родиною Василенків «Читаєш ти, читаю я, читає вся наша сім'я». Користувачами бібліотеки є вся родина.

Обслуговування соціально-незахищених верств населення

При бібліотеках-філіях *Варвинської ЦБС* створені **«Бюро добрих послуг»**, де залучені добровільні помічники по обслуговуванню людей з обмеженими можливостями, зокрема носять книги, передають експрес-інформації «Пенсіонери, ветерани, інваліди: правові проблеми», «Пенсійна реформа» тощо.

Робота з користувачами похилого віку є одним з пріоритетних напрямів діяльності *сільських бібліотек-філій Прилуцької ЦБС*. Так, у *Ряшівській сільській бібліотеці* відбулося **свято поколінь «Молодість – мить, зрілість – день, старість – вічність»**.

У *Радомській сільській бібліотеці-філії Семенівської ЦБС* відбувся **День інформації «Відкрий своє серце»**. Захід був проведений спільно з управлінням праці та соціального захисту населення, районним відділом Пенсійного фонду України, територіальним центром соціального обслуговування, сімейним лікарем, фельдшером та представниками сільської ради. Захід був організований задля інформаційно-роз'яснювальної роботи для соціально незахищених верств населення, людей похилого віку.

Бібліотекарі *Срібнянської центральної бібліотеки* впродовж року **проводили заходи для пацієнтів Карпилівського стаціонарного відділення для постійного та тимчасового проживання одиноких непрацездатних осіб, а також обслуговували людей з обмеженими можливостями вдома.**

Рекламна діяльність бібліотек

Бібліотекарі *Борзнянської ЦБС* впродовж року **18 раз виступили по районному радіомовленню**, подавали новинки бібліотечного життя в соціальних мережах Фейсбук та Вконтакте. З метою пошуку позабюджетних джерел фінансування бібліотекарі провели **акції «Благодійний діалог», «Підтримай бібліотеку»**.

Ічнянська центральна бібліотека співпрацює з фондом «Інформаційне суспільство» В.Шевченка. Завдяки бібліотекарям талановиті діти мають змогу брати участь у конкурсі «Талановиті діти Ічнянщини», який заснований відомим земляком.

Працівники *Мринської сільської бібліотеки-філії Носівської ЦБС* спільно з сільською радою та Будинком культури відродили в селі місцеве радіомовлення. Окрім **власноруч виготовленої газети бібліотекарі готують тематичні випуски для радіофіру присвячені державним святкам, письменникам-ювілярам, подіям місцевої громади.**

У 2015 році у *Прилуцькій міській бібліотеці ім. Любові Забапти*

відбулося вручення ювілейної літературно-мистецької премії імені Любові Забашти «Квіт папороті». На свято були запрошені всі лауреати премії минулих років.

Бібліотекарі *Срібнянської центральної бібліотеки* постійно наповнюють контент веб-сайту ЦБС новинами бібліотечного життя району. **Оновлюються інформаційні стенди «Бібліотека інформує», в районній газеті «Срібнянщина» впродовж року надруковано 20 статей про роботу Срібнянської ЦБС.** Традиційними в ЦБ вже стали проведення Дня відкритих дверей. Активно працювали бібліотеки з літніми оздоровчими майданчиками.

З метою популяризації послуг бібліотеки та залучення нових користувачів *Сосницькою центральною бібліотекою* було проведено **виїзний літературний десант «Якщо ви не читали – бібліотека йде до вас» (міський майданчик відпочинку), провели акцію «Бібліотека йде до Вас» (до установ райцентру), сільські бібліотеки-філії влаштовували бібліогалявини, книжкові посиденьки на лавочках.**

У *Ладинській сільській бібліотеці-філії Чернігівського району* до 95-річчя бібліотеки відбулось **засідання читацького клубу Берегиня. Спільно з бібліотекарями Чернігівської ЦБС, представниками сільської громади та почесними гостями згадували сторінки історії бібліотеки, обговорювали перспективи розвитку у громаді.**

Правове виховання

У бібліотеках *Борзнянської ЦБС* популярністю серед читачів користувались заходи з формування правової культури: **правовий діалог «Єдиний критерій істини – закон», «Конституція – запорука державності України», правова дискусія «Знання і повага прав – шлях до взаєморозуміння», гра «На вулиці завжди пильнуй, дорожні правила шануй», година права «Маєш право – мати право».** Саме в *Борзнянській*

центральної бібліотеці було **вручення паспортів юним громадянам України** представниками Борзнянського районного сектору управління державної міграційної служби в Чернігівській області. Присутні отримали відповіді від спеціалістів на численні запитання щодо візових режимів, отримання закордонного паспорта.

У *Н.-Сіверській центральній бібліотеці* працює правова громадська приймальня, де юристи районного управління юстиції надають консультації з правових питань користувачам. Для бібліотечних працівників проведено **семінар на тему «Бібліотека на допомогу правових знань серед різних категорій користувачів»** за участю спеціалістів міськрайонного відділу юстиції, управління пенсійного фонду, управління соціального захисту населення та земельного відділу.

У *Коропській центральній бібліотеці* продовжує діяти **Публічний центр регіональної інформації**, який постійно поповнюється новими документами. Для користувачів виконуються бібліографічні довідки як усні, так і письмові.

У *Корюківській центральній бібліотеці* відбувся **День інформації «Захист прав людини: реалії сьогодення»** (до Міжнародного дня прав людини у рамках акції «16 днів проти насильства» і Всеукраїнського тижня права) за участю начальника Корюківського РУЮ Ющенко Н. М. та завідувача Корюківським РС ДМС України в Чернігівській області Стельмах Л. П.).

Щорська ЦБС реалізувала власну **Програму правовиховної та правоосвітньої роботи**. При центральній бібліотеці діє **Центр правової інформації**, де на початку грудня пройшов **Тиждень права**, у рамках якого відбувся **правовий ринг для дев'ятикласників «Право над усе»**, також діяли тематичні виставки, перегляди літератури з правознавства, **відеоперегляд «Торгівля людьми»**.